EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 23.2.2022.
SWD(2022) 43 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMA ZIŅOJUMS

[…]

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVAI

par uzņēmumu pienācīgu rūpību attiecībā uz ilgtspēju un ar ko groza Direktīvu (ES) 2019/1937

{COM(2022) 71 final} - {SEC(2022) 95 final} - {SWD(2022) 38 final} -
{SWD(2022) 39 final} - {SWD(2022) 42 final}

Kopsavilkuma lapa

Direktīvas par ilgtspējīgu korporatīvo pārvaldību priekšlikuma ietekmes novērtējums

A. Rīcības nepieciešamība

Kāda ir problēmas būtība, un kāpēc problēma ir nozīmīga ES mērogā?

Galvenā risināmā problēma ir **nepieciešamība stiprināt korporatīvās pārvaldības un vadības sistēmu ilgtspēju**, pievēršot uzmanību diviem aspektiem: 1) **ieinteresēto personu intereses un ar ieinteresētajām personām saistītie (ilgtspējas) riski uzņēmumam nav pietiekami ņemti vērā** korporatīvajās riska pārvaldības sistēmās un lēmumos; 2) uzņēmumi **nepietiekami strādā pie tā, lai mazinātu savu kaitīgo ietekmi uz cilvēktiesībām un vidi**, tiem nav pienācīgu pārvaldības, vadības sistēmu un pasākumu kaitīgās ietekmes mazināšanai. Problēmu **cēloņi** ir **tirgus nepilnības**, piemēram, uzņēmumu un direktoru īstermiņa perspektīva un **regulējuma nepilnības**, kas izriet no neskaidriem un atšķirīgiem (tostarp jaunpieņemtiem) valstu noteikumiem un neefektīvas brīvprātības sistēmas. Problēmai ir **ES dimensija**, jo uzņēmumi un ieguldītāji darbojas pāri robežām, piegādes ķēdes ir transnacionālas un konstatētās tirgus nepilnības ir sistēmiskas. **Sagaidāms**, ka problēma **laika gaitā samilzīs**: paredzams, ka uzlabosies risku noteikšana un apzināšanās, taču nav gaidāmas pietiekami ātras, vinmērīgas, sistēmiskas un vērienīgas pārmaiņas.

Kas būtu jāpanāk?

Vispārīgais mērķis ir labāk izmantot vienotā tirgus potenciālu nolūkā sekmēt pārkārtošanos uz ilgtspējīgu ekonomiku un veicināt ilgtspējīgu vērtības radīšanu, kā arī uzlabot ES uzņēmumu ilgtermiņa sniegumu un noturību. **Konkrētie mērķi** ir šādi: precizēt, kas tiek sagaidīts no direktoriem, pildot viņu pienākumu rīkoties uzņēmuma interesēs; veicināt ilgtspējas riska un ietekmes integrēšanu korporatīvajā riska pārvaldībā; palielināt pārskatatbildību par nelabvēlīgas ietekmes noteikšanu, novēršanu un mazināšanu, tai skaitā vērtības ķēdēs; uzlabot piekļuvi tiesiskās aizsardzības līdzekļiem; uzlabot korporatīvās pārvaldības praksi nolūkā integrēt ilgtspēju direktoru un uzņēmumu lēmumu pieņemšanas procesā.

Kāda ir ES līmeņa rīcības pievienotā vērtība (subsidiaritāte)?

Dažu dalībvalstu individuāla rīcība **nespētu apmierinoši sasniegt mērķus**, jo problēmai ir ES/globāls raksturs. ES normām ir labākas iespējas mazināt īstermiņa spiedienu uz uzņēmumiem. Jaunie ES noteikumi balstītos uz spēkā esošo ES korporatīvās pārvaldības satvaru. ES iesaistīšanās var nodrošināt spēcīgu ES ietekmi visā pasaulē.

B. Risinājumi

Kādi ir risinājumu varianti izvirzīto mērķu sasniegšanai? Vai ir kāds vēlamais risinājums? Iemesli (ja risinājuma nav)

Tika apsvērti risinājumi galvenokārt attiecībā uz uzņēmumu pienācīgas rūpības pienākumu un direktoru pienākumiem. Neregulatīvi risinājumi netika apsvērti, jo tie izrādījušies neefektīvi un neiedarbīgi. Attiecībā uz pienācīgu rūpību konkrēti regulatīvi risinājumi (pienākuma vai atbildības ierobežošana līdz vērtības ķēdes pirmajam līmenim) arī netika apsvērti to neefektivitātes dēļ. Paturētie risinājumi atšķiras vispārējās pieejas (sektorāla – horizontāla) un personu loka ziņā. **Tiek ierosināts vēlamais risinājumu kopums, kurā risinājumi papildina cits citu**. Attiecībā uz **uzņēmumu pienācīgu rūpību** tiktu ieviests horizontāls pienācīgas rūpības pienākums lielām sabiedrībām ar ierobežotu atbildību (SIA) (kuras noteiks, izmantojot divus alternatīvus kritēriju – darbinieku skaits un apgrozījums – kopumus), to apvienojot ar vienkāršotu režīmu, kurš vērsts uz visnozīmīgākajiem jautājumiem vidēja lieluma un vidējas kapitalizācijas SIA nozarēs, kurās ir lielāka varbūtība, ka varētu rasties nelabvēlīga ietekme uz vidi un cilvēktiesībām (nozīmīgas ietekmes nozares). To papildinātu ES noteikumi par saskaņotu civiltiesisko atbildību un administratīvo atbildību. Tiks iekļauti trešo valstu uzņēmumi ar ievērojamu apgrozījumu ES. Attiecībā uz **direktoru pienākumiem** vēlamais risinājums attiecībā uz visām SIA (ko reglamentē valsts

uzņēmējdarbības tiesību akti) saskaņotā veidā precizētu ģenerāldirektoru pienākumu rīkoties uzņēmuma interesēs. Tā pamatā būtu daži konkrēti direktoru pienākumi (piemēram, saistībā ar riska pārvaldību vai ieinteresēto personu iesaisti) lieliem uzņēmumiem, šos pienākumus pakāpeniski ieviestu attiecībā uz nozīmīgas ietekmes vidēja lieluma SIA un biržas sarakstā iekļautiem MVU. Uzņēmumos, uz kuriem attiecas uzņēmumu pienācīgas rūpības pienākums, nosaka arī direktora pienākumu šo pienācīgo rūpību īstenot. Papildu īpaši direktoru pienākumi saistībā ar stratēģijas noteikšanu ar zinātniski pamatotiem mērķiem attiektos uz lieliem uzņēmumiem ar vairāk nekā 1000 darbinieku. To papildinātu vispārēja klauzula par to, ka **atalgojumam** būtu jāatvieglo vai vismaz nebūtu jākavē jauno noteikumu ievērošana.

Kāds ir dažādu ieinteresēto personu viedoklis? Kuru risinājumu katra no ieinteresētajām personām atbalsta?

Apspriešanās darbības, it īpaši sabiedriskā apspriešana, kurā tika saņemts gandrīz pusmiljons atbilžu, apliecina vispārēju atbalstu ES rīcības mērķim un lielākajai daļai ierosināto darbību. Attiecībā uz **direktoru pienākumiem** lielākā daļa respondentu visās ieinteresēto personu grupās atzina nepieciešamību panākt, ka uzņēmumiem un direktoriem korporatīvajos lēmumos ir jāņem vērā ieinteresēto personu intereses, it īpaši attiecībā uz ilgtspējas integrēšanu korporatīvajā stratēģijā, lielāko atbalstu tam pauda NVO, atsevišķi uzņēmumi un uzņēmumu apvienības. Uzņēmumi un to apvienības pauda bažas par izmērāmu mērķu noteikšanu un visu ieinteresēto personu interešu līdzsvarošanu. Attiecībā uz **uzņēmumu pienācīgu rūpību** visas ieinteresēto personu grupas ar lielu vairākumu apstiprina to, ka nepieciešams horizontāls ES tiesiskais regulējums, kas nodrošina saskaņotību, vienlīdzīgus konkurences apstākļus un juridisko noteiktību. Pastāv vispārējs atbalsts vērienīgai pieejai attiecībā uz pienācīgas rūpības pienākuma saturisko tvērumu vēlamā risinājuma ietvaros. Attiecībā uz sloga samazināšanu MVU kā iedarbīgi tiek apsvērti tādi pasākumi kā rīku kopums, valsts palīdzības dienesti, atbalsts spēju veidošanai, tai skaitā finansējums, un nesaistošas vadlīnijas. Šķiet, ka **atalgojums** tiek atzīts kā papildelements, jo par to saņemtas vien nedaudzas atbildes.

C. Vēlamā risinājuma ietekme

Kādus ieguvumus nodrošinās vēlamais risinājums (ja tāds ir, pretējā gadījumā – galvenie risinājumi)?

Vēlamo risinājumu kopums ļautu **uzņēmumiem** uzlabot finansiālos rādītājus, pamatojoties uz dažādiem faktoriem, piemēram, labāku riska pārvaldību, uzlabotu darbības efektivitāti un izmaksu ietaupījumiem, labāku noturību un vairāk inovācijas. Ne visi ieguvumi radīsies nekavējoties, daži no tiem var izpausties vidējā termiņā un ilgtermiņā, tāpat tie neradīsies vienlīdzīgi visiem tvērumā esošajiem uzņēmumiem. Sagaidāma pozitīva **ietekme uz cilvēktiesībām**, tai skaitā darba tiesībām, **un uz vidi** (arī trešajās valstīs, kurās atrodas piegādes ķēdes). Vēlamais pasākumu kopums efektīvi palīdzēs panākt šos ieguvumus.

Cik izmaksās vēlamais risinājums (ja tāds ir, pretējā gadījumā – galvenie risinājumi)?

Atbilstības nodrošināšanas izmaksas uzņēmumiem veido izmaksas par pienācīgas rūpības procesu un procedūru izstrādi un darbību, kā arī pārejas izmaksas, t.i., izdevumi un ieguldījumi, kas vajadzīgi, lai mainītu uzņēmuma paša darbību un vērtības ķēdes nolūkā mazināt negatīvo ietekmi. Papildu izmaksas par ziņošanu sabiedrībai radīsies tikai nozīmīgas ietekmes biržu sarakstos neiekļautiem vidēja lieluma uzņēmumiem, jo uz tiem neattiecas Komisijas priekšlikums Direktīvai par korporatīvo ilgtspējas ziņu sniegšanu. Aplēstās atbilstības nodrošināšanas tiešās izmaksas, ņemot vērā skarto uzņēmumu skaitu, veido vienreizējas izmaksas 500–680 miljonu EUR apmērā un kārtējās (ikgadējās) izmaksas 1,72–2,37 miljardu EUR apmērā (atkarībā no izraudzītā darbinieku skaita/apgrozījuma kritērija, ko izmanto lielu uzņēmumu, uz kuriem attiecas pilnīgas pienācīgas rūpības noteikumi, noteikšanai). Dažiem uzņēmumiem (meitasuzņēmumiem, vērtības ķēdes partneriem), kuri neietilpst iniciatīvas darbības jomā, radīsies netiešas (lejupējas) izmaksas. Direktoru pienākumu noteikšana radīs vienreizējas izmaksas 445 miljonu EUR apmērā, savukārt atalgojuma ietekme uz izmaksām ir ļoti neliela.

Kāda būs ietekme uz MVU un konkurētspēju?

Atbilstoši vēlamajam pasākumu kopumam pienācīgas rūpības pasākumi neattiecas uz maziem un mikrouzņēmumiem; uz vidēja lieluma un vidējas kapitalizācijas uzņēmumiem tie attiecas tikai tad, ja tie darbojas īpaši ietekmīgās ekonomikas nozarēs ar mērķtiecīgākiem pienākumiem, un iekļaušana ir pakāpeniska. Kā aprakstīts, sagaidāma netieša ietekme uz visiem uzņēmumiem, kas ir daļa no vērtības ķēdēm; vēlamais pasākumu kopums ietver pasākumus, ar kuriem novērš to, ka atbilstības nodrošināšanas slogs tiek uzlikts MVU vērtības ķēdes partneriem, savukārt papildu atbalsta pasākumi arī palīdzēs mazināt izmaksas MVU. Kopumā vēlamajam risinājumam būtu jāuzlabo uzņēmumu noturība, ilgtermiņa sniegums (skatīt "Ieguvumi"), it īpaši vidējā termiņā un ilgtermiņā, nodrošinot līdzīgus ieguvumus ietaupījumu līmenī. Tā kā izmaksām ir salīdzinoši neliela ietekme salīdzinājumā ar uzņēmumu ieņēmumiem, nav sagaidāmi būtiski negatīvi kropļojumi attiecībā uz ES uzņēmumu konkurētspēju pasaules tirgos un ir sagaidāma pozitīva ietekme uz konkurenci vidējā termiņā un ilgtermiņā.
Vai tiks būtiski ietekmēts dalībvalstu budžets un pārvaldes iestādes?
Saskaņā ar vēlamo risinājumu kopējās uzraudzības izmaksas valsts pārvaldei visās dalībvalstīs veidotu vienreizējas izmaksas 0,13 miljonu EUR apmērā un kārtējās ikgadējās izmaksas 7,86–11,2 miljonu EUR apmērā (atkarībā no izraudzītā darbinieku skaita/apgrozījuma kritērija, ko izmanto lielu uzņēmumu, uz kuriem attiecas pilnīgas pienācīgas rūpības noteikumi, noteikšanai). Šos aprēķinus piemēro uz risku balstītu uzraudzības pārbaudei attiecībā uz pienācīgu rūpību. Nav paredzamas papildu uzraudzības izmaksas direktoru pienākumu un atalgojuma sadaļā. Dalībvalstīm var rasties arī nelielas papildu izpildes izmaksas tiesvedības dēļ.
Vai ir paredzama cita būtiska ietekme?
Ņemot vērā globālo ietekmi vērtības ķēžu dēļ, tiks skarti trešo valstu uzņēmumi un ekonomikas. Sagaidāma pozitīva ietekme uz cilvēktiesībām un vidi, un vietējām kopienām, pateicoties ieinteresēto personu labākai informētībai, uzlabotai ar ilgtspēju saistītai praksei, starptautisko standartu plašākai pieņemšanai jaunattīstības valstīs, labākai piekļuvei tiesiskās aizsardzības līdzekļiem cietušajiem, ilgtspējīgiem ieguldījumiem. Iespējamā negatīvā ietekme ir šāda: atbilstības nodrošināšanas izmaksas trešo valstu uzņēmumiem un sekojoša ražotāju pārcelšanās no trešām valstīm uz nekontrolētiem produktu tirgiem; risks, ka uzņēmumi pāriet pie mazāk riskantiem piegādātājiem. Šādas ietekmes mazināšanas pasākumi ir aprakstīti.
Proporcionalitāte?
Ierosinātie pasākumi nepārsniedz to, kas ir nepieciešams, lai pievērstos cēloņiem un sasniegtu iniciatīvas mērķus. Slogs uzņēmumiem, ko rada atbilstības nodrošināšanas izmaksas, tika pielāgots uzņēmuma lielumam un tam pieejamajiem resursiem, un riska profilam (skatīt arī iepriekš minēto par ietekmi uz MVU).
D. Turpmākā rīcība
Kad politika tiks pārskatīta?
Piecus gadus pēc transponēšanas, ņemot vērā pieteikuma iesniegšanai un datu vākšanai nepieciešamo laiku.